

e-manet

üç aylık elektronik Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisi
Sayı 16 – Nisan-Haziran 2009

DÜŞÜNCE

Li-derkenar: *Belki*

Chuck Faroe

3

KİTAP

Galatyalılar Serisi: *Galatyalılar 5:13-26*

İhsan Özbek

4

Kutsal Kitap'ın Melekler Hakkındaki Öğretisi

H. Wayne House

8

TARİH

Her Şeyimiz Uğruna Mücadele Etmek:

Athanasios'un Yaşamı ve Hizmetleri (2. Bölüm)

John Piper

9

Diyognetus'a Mektup: *Giriş ve Alıntı*

Steven K. Mittwede

14

HİZMET

Makasınızı Nasıl Tutuyorsunuz? *Kutsal Kitap Dizinini Kullanmak*

Ken Wiest

16

KAYNAK

Atanasyan İman Açıklaması M.S. 6. YY

Çev: İlhan Keskinöz

20

“Birçok tank önünde benden işittiğin sözleri, başkalarına da öğretmeye yeterli olacak güvenilir kişilere emanet et.”

– 2. Timoteos 2:2

e-manet

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. **e-manet**’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine iletebilirsiniz.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz.

Li-derkenar

Belki

✍️ Chuck Faroe

Bize karşı koyanlara nasıl karşı koyabiliriz?

Pavlus bir keresinde kendisine karşı koyanı kör etti.

Barnaba ve Pavlus Müjde'yi ilk yaymaya çıktıklarında, Kıbrıs'ta nüfuzlu ve akıllı bir kişi, Vali Sergius Pavlus, Tanrı'nın sözünü dinlemek istedi. Bu yüzden Barnaba ile (o zaman Saul adıyla bilinen) Pavlus'u çağırttı. Ama valinin arkadaşı, Baryeşu adlı bir büyücü, Barnaba ve Pavlus'a "karşı koyarak valiyi iman etmektan caydırmaya çalıştı."

Bu durumda Kutsal Ruh'la dolan Elçi Pavlus, gözlerini büyücüye dikerek, "Ey İblis'in oğlu! Yüreğın her türlü hile ve sahtekârlıkla dolu; doğru olan her şeyın düşmanısın. Rab'bin düz yollarını çarpıtmaktan vazgeçmeyecek misin? İşte şimdi Rab'bin eli sana karşı kalktı. Kör olacaksın, bir süre gün ışığını göremeyeceksin" dedi.

Anında kör olan Baryeşu hemen Pavlus'a karşı koymayı bırakıverdi: "Dört dönerek, elinden tutup kendisine yol gösterecek birilerini aramaya başladı." Vali de iman etti (bkz. Elç. 13:1-12).

İşte, mutlak bir sonuç getiren bir yöntemdi bu: ilahi yargı.

O zaman listemizi hazırlayalım. Kutsal inancımızı inkâr eden, müjdeleme girişimlerimizi "kent efsaneleri"yle aksatan, masalları sağlam öğretilere tercih eden ve kendimiz, hizmetimiz ve (en kötüsü) Rabbimiz hakkında saçma sapan iddialarda bulunan herkesi yola getirmek için, Tanrı'dan ilahi yargı dileyelim.

İsa'nın adıyla "amin!" diyebilir miyiz? Adıyla dua ettiğimiz Rabbimiz İsa Mesih ki, kendisini çarmıha gerenler için, "Baba, onları başışla, çünkü ne yaptıklarını bilmiyorlar" diye dua etti (Luk. 23:34). Bize de, "Düşmanlarınızı sevin, size zulmedenler için dua edin" diye buyurdu (Mat. 5:44).

Elçi olarak Pavlus kendisine karşı koyanı bir defa kör etti. Bu bir yöntem değildi, Pavlus'un Ruh'un denetimi altında olarak böyle davranmaya sevk edildiği bir durumdu.

Ama aynı Ruh'un denetimi altında olarak Pavlus Timoteos'a bir ruhsal önderin her zaman kendisine karşı olanlara nasıl davranması gerektiğini öğretti: "Saçma, cahilce tartışmalara girmeyi reddet. Bunların kavgaya doğurduğunu bilirsin. Rab'bin kulu kavgacı olmamal. Tersine, herkese şefkatle davranmal, öğretme yeteneği olmal, haksızlıklara sabırla dayanmaldır. Kendisine karşı olanları yumuşak huyla yola getirmeli" (2Ti. 2:23-25a).

Peki, listemizi yapalım: Kutsal Ruh'un kudretiyle bize karşı olanlara kavgacı olmayıp şefkatle davranacağız. Tanrı'nın sözünü doğru yorumlamaya özen göstererek onlara düzgün bir şekilde anlatmayı sürdüreceğiz (bkz. 2Ti 2:15). Ettikleri haksızlıklara sabırla dayanacağız ve onları yumuşak huyla yola getireceğiz. (Kendimi bunu sormaktan alamıyorum: Hangisi daha büyük mucizedir; karşı koyanları kör etmek mi yoksa onlara böyle davranmak mı?)

Sonuç olarak bize karşı olanlara böyle davranırsak, yola gelirler mi? Bunun cevabı net ve açıktır: Belki. "Gerçeği anlamaları için Tanrı belki onlara bir tövbe yolu açar. Böylelikle ayılabılır, isteğini yerine getirmeleri için kendilerini tutsak eden İblis'in tuzağından kurtulabilirler" (2Ti. 2:25b-26, vurgu eklenmiştir).

Birisi size "belki yaparım" derse, ümitlenir misiniz, karamsarlığa mı kapılırsınız? Her ikisi de olur, çünkü "belki" denildiğinde istediğimiz durum olabilir, olmayabilir de.

Bize ve Müjde'ye karşı koyanları yola getirmekte mutlak sonuç vadeden bir yöntemimiz yoktur. Kutsal Kitap gerçekçidir. Bizden Mesih'e yaraşan alçakgönüllülüğü bekler. Günahkâr insanların yola gelmelerine son derece karamsarca bakar. Yüce Tanrımız'ın egemen olduğunu da bize hiçbir zaman unutturmaz. Lütfuyla karşı gelenlere belki bir tövbe yolu açar.

Bu bağlamda, Kutsal Ruh'un denetimi altında olarak bu değerli öğütleri ileten Pavlus'un tanıklığını unutmamalıyım: "Bir zamanlar O'na küfreden, zalim ve küstah biri olduğum halde bana merhamet edildi" (1Ti. 1:13).

"Belki" denildiğinde istenen durum olmayabilir. Ama olabilir de.

Galatyalılar Serisi

V. Galatyalılar 5:13-26

✍ İhsan Özбек

Metnin Teması: Özgürlük Kutsal Ruh'un yardımıyla sürdürülür.

Metnin Kitaptaki Konumu: Özgürlük kişinin dilediğini yapması değil, doğru olanı yapmasıdır. Doğru olan da kardeşleri sevmektir (bunu yasaklayan yasa yoktur)!

Yasa'dan çok daha iyi bir şeye sahibiz. Bu iyi şey, Kutsal Ruh'tur ve Kutsal Ruh bizi Kutsal Yazılar ve Mesih'in kimliği konusunda aydınlatır. Bu konularda bizi aydınlatmakla da kalmaz, bu gerçeklere uygun yaşamamızı da olanaklı kılar. Dünyanın gidişi tarafından bize dayatılan eski yaşam biçimimiz, kültürümüzün ve alışkanlıklarımızın yaşamımız üzerindeki olumsuz etkileri ile Kutsal Ruh'un işi birbirlerine karşıttır. Kutsal Ruh bizi Tanrı sözüne ilişkin aydınlattığında bizi bu söze uygun yaşamaya da yönlendirir ve böylece bizde Ruh'un meyvesi ortaya çıkar.

Kurallara uymaya gayret ederek eski, dünyasal yaşam biçimimize karşı durmaya çalıştığımızda, bizde aslında Kutsal Yasa'nın uygun bulmadığı sonuçlar ortaya çıkar. Hıristiyanlar Ruh'un yönetiminde yaşadıklarında, benliği ve benlikten kaynaklanan arzuları çarmıha germiş olarak Ruh'un izinde yürümelidirler (5:18,24-25). Bütün bu süreçte Tanrı sözü inanlının Kutsal Ruh'un yönetiminde yaşaması için önemli bir unsurdur.

Ayetlerin İncelenmesi:

5:13 *"Kardeşler, siz özgür olmaya çağrıldınız."* Özgürlüğün anlamı İsa Mesih'in kimliği ve kurtarış sağlayan eylemlerinin inanlıların yaşamında sağladığı dönüşümdür. Tanrı'nın egemenliği müjdesi, İsa tarafından duyurulmaya başlandığında bir özgürlük müjdesi olarak açıklandı (Mat. 4:23; Luk. 4:18-19). Tanrı'nın çocuğu olanların özgürlük açısından inanlı olmayanlara örnek olduğu da Pavlus tarafından bildirilmişti (Rom. 8:21). İman edenlerin özgürlüğünde Kutsal Ruh'un işlevi temeldir, özgürleştirici ve dönüştürücü bir rolü vardır (2Ko. 3:17-18). Pavlus, Galatyalılar'a yazdığı mektupta bu özgürlüğün iki yönüne özellikle değiniyor: (a) Yasa ve Yasa'nın gerektirdiği eylemleri gerçekleştirmek zorunda kalarak tutsaklaşanları özgürlüğe kavuşturan Tanrı'nın lütfunun etkinliği (2:4-5; 4:1-7) ve (b) kişide benliğin işlerini ortaya çıkaran kurallarla, Yasa'ya uymak çabasının karşıtı olan ve Ruh'un ürününü ortaya çıkaran Kutsal Ruh'un etkinliği (5:16-25).

Hıristiyan'ın sahip olduğu bu özgürlük, onun günah işlemesine olanak tanıyan bir özgürlük değildir (Rom. 6:1-2). Hıristiyanlar'ın benliği İsa Mesih'e iman etmeleriyle birlikte çarmıha gerilmiştir, ölmüştür (Rom. 6:6-7). Böylece iman edenler günaha tutsaklıktan özgür kılınmışlardır. Günaha eğilimli bir beden içerisinde olsalar da, günaha "hayır" diyerek günah işlemeyen yaşayabilme kapasitesine sahip olmuşlardır. Bu nedenle sahip oldukları özgürlüğü, doğru kullanmayı öğrenmelidirler.

Bu özgürlük, imanlıya sevmek ve hizmet etmek olanağı sağlamaktadır. Dolayısıyla Hıristiyan, Yasa ile günaha karşı kölelikten kurtulan ve İsa Mesih ile kardeşlerine "köle" gibi hizmet etmeye başlayan kişi olarak tanımlanabilir (Rom. 6:16-18).

5:14 Yasa'nın yetersizliği ve olumsuz etkileri konusundaki sözlerini bütün mektup boyunca sürdüren Pavlus, bu ayette Kutsal Yasa'dan olumsuz bir biçimde söz etmemektedir. Tanrı'nın halkının eğiticisi olan Yasa, Mesih'in gelişine dek bu işlevini sürdürdü (Gal. 3:24). Kısacası Yasa iyi, kutsal ve doğrudur (Rom. 7:7, 12). Ancak Mesih'in ölümü ve dirilişiyle Yasa'nın yerine Yeni Antlaşma geçmiştir. Ama yine de "Yasa'yı özüne uygun biçimde" kullanmak gerekir (1Ti. 1:8). Pavlus bu nedenle Kutsal Yasa'yı kullanmaktan kaçınmıyor.

Kutsal Yasa'yı, tıpkı İsa'nın yaptığı gibi bir tek "sevgi" ifadesinde özetliyor (Mat. 22:35-40; Luk. 10:25-28). Burada alıntılanan ayet Lev. 19:18 ayetinin bir kısmıdır. Komşu olarak nitelenenler de İsa'nın Luka metninde alıntılanan sözlerine göre, yaşamın herhangi bir zamanında kişinin yolunun kesiştiği insanlardır. Fung, İsa'nın Mat. 5:43-48 ayetlerindeki sözlerine dayanarak düşmanlarımızı da komşularımız arasında sayar (bkz. s. 246).

5:15 Sevgi, soyut ve algılanamaz bir kavram olarak ele alınmaz. Son derece gündelik yaşama ilişkin bir olgudur. Kişinin sıradan ilişkilerdeki sorunlara gösterdiği tutumla ilgilidir. İnsanlar, sevgi göstermek yerine "birbirini ısırtıp yiyebilir". Bu ifade bize uzlaşmaz tartışma, düşmanlık, çekişme, kavga vb. tutumları anımsatıyor. Bu tutumların benliğin işleri arasında yer aldığını görmek de şaşırtıcı değildir (5:19-21).

5:16 "Kutsal Ruh'un yönetiminde yaşayın." Bu söz bir öğüt değildir, buyruktur. Ancak Kutsal Ruh'un yönetiminde yaşamak çoğu inanlı tarafından çözemeyecekleri ve nasıl yapacaklarını bilemedikleri bir sır olarak algılanmaktadır. Oysa bu, inanlının gündelik yaşamıyla ilgili, sıradanlaşması gereken, yalın bir uygulamadır ve Tanrı sözü ile bağlantılıdır. (Bu konuyla ilgili Büyüteç'e bakın.) Kutsal Ruh'un yardımıyla Tanrı sözünü yaşamlarına uygulayan kişiler benliğin tutkularını yerine getirmezler.

5:17 Benlik ile Ruh'un karşıtlığı açıklanarak bir önceki ayetteki düşünce daha da ileri taşınmaktadır. Bu farklılık en azından her ikisinin de arzularında görülmektedir. Herkesin yaşamında bu çatışmayı görmek olasıdır. Ancak Hıristiyanlar, Kutsal Ruh'u iman aracılığıyla yaşamlarına aldıkları için, Mesih'in çarmıhtaki kazanımları onların yaşamlarında da etkin olduğu için (ölüm ve günaha karşı zafer), Mesih'in dirilişinde etkin olan kudretin yaşamlarında oluşu (Ef. 1:18-20) nedeniyle benliğe tutsak olarak yaşamak zorunda değildirler (Rom. 6:1-23).

Benliğe bağımlı yaşayan insanlar, iyiyi yapma istekleri olsa da bunu yerine getirememektedirler. İyiyi isterler ama yapamazlar. İçlerinde iyiyi yapmak için istek olmasına karşın güç bulamazlar (Rom. 7:15-20). Ama Hıristiyan içindeki Kutsal Ruh sayesinde bu gücü bulabilir. Burada sorun Ruh'un yönetiminde yaşamayı istemek, kararlılığı göstermektedir (bkz. Rom. 8:9,13).

5:18 Ruh'un yönetiminde yaşamak ise yeni bir tür Yasacılık değildir. Kurallar ve ilkelerle inanlının kendisini tuzağa düşürmek yerine, Tanrı sözünü öğrenerek, Kutsal Ruh'un kilise ve kardeşler aracılığıyla söylediklerini dinleyerek ve kilise yaşamında büyüyerek ilerlemesi gerekir. Bu tam da Tanrı ve O'nun egemenliği ile canlı ve kişisel bir ilişki kurmak demektir.

5:19-21 Bu noktada Pavlus, beden ve Ruh'un işleri arasında ayırım yapılabilmesi için sırasıyla her ikisinin de ortaya çıkardığı sonuçlara örnek vermeye başlar. Öncelikle bedenselliğin ortaya çıkardığı günahları sıralar:

Fuhuş sözcüğü burada para karşılığı cinsel ilişkiye girmenin de ötesinde, tıpkı eski Türkçe'de de kullanıldığı gibi her türlü cinsel taşkınlığı anlatmaktadır (bkz. 1Ko. 5:1; 6:15-18). **Pislik** ise kişinin törenselleşmiş ve/veya ahlaksal kirliliğini anlatır. Bedensel pislikten ziyade kutsallıktan uzak olmak ile bağlantılıdır. **Sefahat**, Türkçe Sözlük'de zevk ve eğlenceye düşkünlük olarak tanımlansa da Barclay, bunun Grekçe kullanımını "her türlü zevke hazır olma" olarak açıklar (s. 47). Kişi bu eylemlerinde o denli ileri gider ki, çevresindekilerin onun ahlaksızlığı hakkında söyleyecekleri bile umurunda olmaz.

Cinsellikle bağlantılı günahlardan sonra listede dinsel sapkınlıklar yer alır. **Putperestlik**, Yaratan Tanrı dışında yaratılmış herhangi bir nesneye tapınışı anlatır. **Büyücülük** ise, Grekçede *pharmakeia* (ilaç kullanımı) sözcüğüyle anlatılmıştır ve insanları iyileştirmekten çok onları zehirlemek amacıyla kullanılan ilacı belirtir. Antik çağda ilaç olarak kullanılan otların aynı zamanda büyü yapmak amacıyla da kullanıldığı bilinmektedir (Fung s. 256; Vincent s. 997). Günümüzde de buna benzer uygulamalarla karşılaşmaktadır. Büyücülük yapmak amacıyla kullanılan ilaçlar, kişiyi Tanrı'dan ve O'nun amaçlarından uzaklaştırır.

Benliğin ürettiği işlerin listesinde sıra insanların arasındaki ilişkilere gelir ve bu bölümde sıralananlar diğer bölümlere göre daha çoktur. Yine de bu sözcüklerin çoğu, insan benliğinin yabancıları için tekrar açıklanmaya ihtiyacı yoktur. Bunların ilk sırasını **düşmanlık** alır. Toplumsal sınıflar, uluslar, cinsiyetler ve bireyler arasında görülen bir düşmanlıktan söz edilir. Çekişme ise bir spor yarışmasında birinci gelmek üzere yapılan mücadeleyi tanımlayan *eris* sözcüğüyle anlatılmıştır. Bu çekişmeler masum bir yarışmanın ötesinde kişiler arasında bir savaşım durumunu ifade eder (Barclay s. 47). **Kıskançlık** da gayret anlamında da kullanılabilen *zelos* (bkz. Rom. 10:2) sözcüğüyle ifade edilmiş olsa da; Barclay bu iyi

anlamının ötesinde, bize değil, bir başkasına ait olan bir şeye duyulan aşırı arzu olarak tanımlamıştır. Bundan sonra ise denetlenemeyen bir kırgınlığı anlatan **öfke** yer alır. **Bencil tutkular**, kişinin kendi çıkarını gözeterek bir şeyler yapmasını anlatır. Ayrılıklar konusu inanlıların bir topluluk olduğu düşüncesini akla getirir. İnanlılardan oluşan topluluğa “kilise” adı verilir ve kilise İncil’de bir beden olarak tanımlanır. **Ayrılıklar** bedeni parçalar ve kardeşlerin birbirlerinden uzaklaşmasına neden olur. **Bölünmeler**, sözcüğü de aslında çok kötü olmayan bir durumu ifade ediyormuş gibi gözükür. Sözcüğün Grekçesi *haireseis*, aynı yaşam biçimin ya da yolunu “seçmek” anlamındaki çoğul bir eylem sözüdür. Kilise bir bütün olarak tasarlanmıştır, iman temelindeki farklılıklar dışındaki bölünmeler aslında benliğin işleri arasında sayılır (bkz. Fung s. 259). **Çekememezlik**, kıskançlıkla birbirine çok benzer, başkasının başına gelen iyi bir şeyden hoşlanmama olarak tanımlanabilir.

Listenin sonuna yaklaşıldığında konu kişisel tutumlardaki aşırılık üzerinde yoğunlaşır. İlk önce **sarhoşluk** gündeme gelir. Yeni Antlaşma’nın birçok yerinde şarap içilmesini onaylayan örnekler bulunmasına karşın, ölçülü davranılması istenmekte ve sarhoşluk kesin bir dille uygun bulunmamaktadır (1Ko. 5:11; 6:10; 1Ti. 3:3, 8; Tit. 1:7; ve özellikle Ef. 5:18). **Çılgın eğlenceler**, antik çağdaki putperest yaşamın “parti kültürü” olarak tanımlanabilir. Özel bir nedene dayansın dayanmasın birçok kişinin bir araya gelip içki içip, dans edip, gürültülü bir biçimde eğlenmelerini anlatır. Bu partilerin sonunda cinsellik içeren oyunlar oynandığı da bilinmektedir (Cole s. 215).

Liste, “*ve benzeri şeyler*” ile bitmektedir. Luther bu konuda bir tek cümle yazmıştır: “Çünkü benliğin bütün işlerini sayıp, adlandırmak olanaksızdır” (s. 349).

Pavlus bu uzunca listeyi yazdıktan sonra, okuyucularını uyarır. “*Böyle davrananlar Tanrı Egemenliği’ni miras alamayacaklar.*” Tekrar etmek gerekirse, mektubun bağlamı gereği konu imanlıların kurtuluşlarını yitirip yitirmeyeceği değildir. Pavlus, benlik ile Ruh’un etkinlik alanlarındaki farkı açıklarken Hıristiyanlar’ı benliğin işlerinden uzak durmaya çağırmaktadır. Çünkü onlar benliğin alanına dahil değildirler, yine de günah işleme kapasitesine sahip oldukları ve işledikleri için uyarıya da ihtiyaç duymaktadırlar. Onların etkinlik alanı Ruh’un alanıdır ve Ruh’un işleri de bir sonraki ayette sıralanmaya başlanır.

5:22-23 Ruh’un ürünü olarak sayılan nitelikler aslında Tanrı’nın nitelikleridir. Burada birçok üründen söz edilmez, bir ürün ve onun çok çeşitli yönleri vardır. Çok çeşitli tohumların ekildiği bir tek tarla göz önüne getirilirse, bu tarla değişik zamanlarda (her tohumun yeşerme zamanı değişiktir), değişik boyutlarda (tohumların olgunlaşma zamanları değişiktir), değişik renklerde (Tanrı’nın sıfatları doğadaki renkler gibi çok zengindir) hasat verir. Ruh’un ürünü de benzer bir biçimde inanlının yaşamında Kutsal Ruh’un geliştirdiği Tanrı’nın nitelikleridir (2Ko. 3:17-18). Bunlar arasında sevgi, sevinç, şefkat, iyilik, bağlılık, yumuşak huyluluk ve özdenetim sayılmıştır. Tıpkı benliğin işlerinde söz konusu olduğu gibi Ruh’un ürünü de bunlardan ibaret değildir. Bunlara ek olarak umut (Rom. 5:5), doğruluk (Rom. 14:17) ve 1Ko. 13. bölümde sevgi ile bağlantılı olarak belirtilen nitelikler de sayılabilir. Fung, Pavlus’un çektiği sıkıntıların konu alındığı 2Ko. 6:4-10 ayetlerinde sayılan nitelikleri de bunların arasına eklemiştir (s. 272). Ayrıca 2Pe. 1:5-7 ayetlerindeki liste ve Pavlus’un dualarında kilisede görmek istediği nitelikler de bunlara eklenebilir (Ef. 1:17-20; 3:13 20; Flp. 1:9-11; Kol. 1:9-14).

“*Bu tür nitelikleri yasaklayan yasa yoktur.*” Pavlus’un tartışmacı tarzına uygun bir ifade biçimidir. Yasa’yı birçok konuda bahane gösterenlerin bu erdemler söz konusu olduğunda arkalarına sığınacakları bir yasa söz konusu değildir. Dolayısıyla bu erdemleri sergilemekten kaçamazlar.

5:24 Mesih İsa’ya ait olanlar, benliğin işlerini yapmamalıdır. Çünkü benlikleri, onları günaha sürükleyecek olan tutku ve arzuları dahil olmak üzere, Mesih İsa ile birlikte çarşıya gerilmiştir. Onlar artık benliğin alanına değil, Ruh’un alanına aittirler. Mesih İsa’ya ait olanlar yeni yaratıklardır (2Ko. 5:17) ve bu yeni yaratıklar yeni bir vatandaşlığa sahiptirler (Ef. 2:1-6). Dolayısıyla ruhsal ve hukuksal olarak benliğin işlerini yapmak zorunda değildirler.

Ancak, “*Ruh isteklidir ama beden güçsüzdür.*” (Mat. 26:41) Birçok nedenle Hıristiyanlar bedenini zayıflığına teslim olarak günah işlerler. Ancak İsa Mesih tekrar görüldüğü zaman bu zayıflıklardan tümüyle kurtulacaklardır (Rom. 8:18-20; Kol. 3:1-4). O zamana dek kutsal kılınma sürecinde olduklarının bilincinde olarak Ruh’un denetimde yaşamayı seçmelidirler.

5:25 Pavlus burada incelenen parçayı tamamlarken konuyu tekrar özetliyor. Kutsal Ruh sayesinde kurtuluşa kavuşup yaşıyorsak, yaşamımıza Ruh’u dinleyerek, izleyerek, Ruh’un yönetiminde devam etmeliyiz.

5:26 Eğer böyle davranmazsak, benliğin işlerine dönüp, övünen, meydan okuyan, kıskanan kişiler olmayı sürdürürsek yaptığımız şey “boş yere” olur. Anlamsız ve saçma bir davranış olur. Pavlus’un bu üç konudan (övünmek, meydan okumak ve kıskanmak) söz etmesi onun Galatya’daki belirli bir soruna değinmek istemesinin bir sonucu olmalı.

Uygulama

Ruh’la dolu bir yaşam sürdürüyor musunuz? Tanrı ve Kutsal Yazılar’la kişisel bir ilişkiniz var mı? Sizce Ruh’la dolu bir yaşam sürdürmek açısından kilise ve Kutsal Kitap’ın rolü nedir?

Benliğin işlerinin hangileri yaşamınızda daha etkin bir biçimde gözüküyor. Bunun değişmesi için ne yapıyorsunuz? Burada ele alınan öğretilere uygun olarak ne yapmak daha doğru olur: Kendinizi belirli kural ve ilkelere uygun davranmaya çalışarak değiştirmek ya da Kutsal Ruh’a teslim olmak. Dua ve imanın bu süreçteki rolü nedir? Başka ne yapabilirsiniz?

Kutsal Ruh’un ürünü arasında sayılan niteliklerden hangisi sizde daha eksik görünüyor? Bunun değişmesi için dua ediyor musunuz ya da duaya ek olarak başka yapmak istedikleriniz var mı? Sizce Kutsal Ruh’un ürünü kim ortaya çıkartmaktadır? Bu süreçte sizin rolünüz nedir?

Bölüm Kaynakçası

Barker, Kenneth ve John Kohlenberger III (ed.). *NIV Bible Commentary*. Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1994.

Barclay, William. *The Letters to the Galatians and Ephesians*. Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, 1976.

Barton, Bruce, Linda Taylor, David Veerman ve Neil Wilson. *Galatians*. Wheaton, Illinois: Tyndale, 1994.

Cole, R. Alan. *Galatians, TNTC*. Leicester, UK: Inter Varsity Press, 1989.

Fung, Ronald Y. K. *The Epistle to the Galatians, NICNT*. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1988.

Luther, Martin. *Commentary on Galatians*. İngilizceye çeviren: Erasmus Middleton. Grand Rapids, Michigan: Kregel, 1979.

Vincent, M. R. *Word Studies in the New Testament*. Wilmington, Delaware: AP&A, 1972.

“Tanrı’yla yakın bir paydaşlık sağlamak, yaşamımız boyunca tam güç ve azimle sürdürmemiz gereken bir gerçeklik haline gelmelidir. Bu gerçeklik duygumuza, algımıza, düşüncemize, hayal gücümüze, isteğimize, eylemimize, konuşmamıza nüfuz etmeli ve renk vermelidir. Yaşantımıza yabancı bir etmen olarak değil, tersine tüm varlığımızla nefes aldığımız bir tutku olarak ortaya çıkmalıdır.”

Abraham Kuyper

Kutsal Kitap'ın Melekler Hakkındaki Öğretisi

H. Wayne House

Alper Özharar

Kökenleri	Melekler, Tanrı tarafından (Kol. 1:16), dünya yaratılmadan önce (Eyü. 38:7) buyrukla (Mez. 148:2,5) yaratılmış kutsal varlıklardır (Mar. 8:38)	
Doğaları	Melekler paydaşlıkta bulunan varlıklardır. Kişilikleri, akılları (1Pe. 1:12), duyguları (Eyü. 38:7) ve iradeleri (Yşa. 14:12-15) vardır, fakat asla insanoğlu gibi Tanrı'nın suretinde oldukları söylenmez. Melekler mekânla sınırlı (Dan. 9:21-23), ölümsüz (Luk. 20:36) ve sınırlı bilgiye sahip (Mat. 24:36) yaratılmışlardır. Normalde görünmeyen (Kol. 1:16), fakat insanlara bazen erkek varlıklar (Yar. 18:1-8), bazen sıradışı adamlar (Dan. 10:5-6), bazen de doğaüstü biçimde göz kamaştıran (Mat. 28:3) ve cennette yaşayan sıradışı yaratıklar (Va. 4:6-8) olarak görünmüşlerdir. Genelde görünüşleri insanların korku ve heyecan duymasına yol açar (Luk. 1:29).	
Ruhsal durumları	Tüm melekler iyi olarak yaratıldılarsa da, şu anda iki ahlaki sınıfa ayrılırlar: kutsal ve seçilmiş olanlar (Mar. 8:38; 1Ti. 5:21); kötü ve kirli olanlar (Luk. 8:2; 11:24-26). Ya Tanrı'nın (Yu. 1:51) ya da Şeytan'ın (Mat. 25:41) yanında yer alırlar.	
İnsanla benzerlikleri	Tanrı tarafından yaratılmışlardır; mekâna bağımlıdırlar; Tanrı'ya hesap vereceklerdir (Yu. 16:11); bilgileri sınırlıdır (Mat. 24:36).	
İnsandan farklılıkları	İnsanlardan farklı bir hiyerarşik düzenleri vardır. Varoluş doğaları farklıdır (İbr. 2:5-7), görünmezler, üremezler (Mat. 22:28-30), insandan daha zeki, güçlü ve hızlıdırlar (2Pe. 2:11), fiziksel olarak ölmezler.	
Tanımlamalar	Yönetimler; hükümler; dünya güçleri (Ef. 6:12); egemenlikler (Ef. 1:21); tahtlar (Kol. 1:16).	
	Günaha Düşmüş	Günaha Düşmemiş
Amaçları	İsyanı (Yar. 3), putperestliği (Lev. 17:7), sahte öğretileri (1Yu. 4:1-4) ve insanların acımasızlığını körükleyerek Şeytan'ın Tanrı'ya karşı yürüttüğü işlere katkı sağlamak.	Tanrı'ya tapınarak (Va. 4:6-11), hizmette bulunarak (İbr. 1:7), Tanrı'nın habercileri olarak (Mez. 103:20), Tanrı'nın yönetiminde görev yaparak (Dan. 10:13,21), Tanrı'nın halkını koruyarak (Mez. 34:7), Tanrı'nın yargısını yerine getirerek (Yar. 19:1) Tanrı'ya hizmet etmek.
İmanlılarla ilişkileri	Savaşmak (Ef. 6:10-18), suçlamak (Va. 12:10), şüphe ettirmek (Yar. 3:1-3), günah işlemeye ayartmak (Ef. 2:1-3), zulmetmek (Va. 12:13), hizmeti engellemek (1Se. 2:18), kiliseyi rahatsız etmek (2Ko. 2:10-11).	Gerçeği açıklamak (Gal. 3:19), yönlendirmek (Mat. 1:20-21), fiziksel gereksinimleri sağlamak (1Kr. 19:6), korumak (Dan. 3:24-28), kurtarmak (Elç. 5:17-20), yüreklendirmek (Elç. 5:19-20), duaların yanıtlanmasında rol almak (Dan. 9:20-24), ölümlere eşlik etmek (Luk. 16:22).
Yeryüzünde Mesih'le olan ilişkileri	Şeytan Mesih'i denedi (Mar. 1:13), insanları O'na ihanet etmeye ve O'nu öldürmeye yönlendirdi (Luk. 22:3-4); Mesih cinleri kovdu ve nihai olarak çarmıhta onları yendi (Kol. 2:15).	Mesih'in doğuşunu müjdelediler (Luk. 1:26-38), Yusuf'u güvenli bir yere yönlendirdiler (Mat. 2:14), Mesih'e hizmet ettiler (Mat. 4:11; Luk. 22:43), dirilişini (Mat. 28:2-4), göğe alımışını ve ikinci gelişini (Elç. 1:11) bildirdiler.
Yaşadıkları yer	Göksel (ruhsal) yerler (Ef. 6:12); dipsiz derinlikler (Va. 9:1-11); insanlar (Mar. 9:14-29); karanlık (Yah. 6).	Tanrı'nın huzuru (Yşa. 6:1-6); göksel yerler (Ef. 3:10).
Kaderleri	Mesih tarafından yenilmek (Kol. 2:15), bin yıl boyunca dipsiz derinliklere atılmak (Va. 20:1-2), nihai ceza olarak ateş ve kükürt gölüne atılmak (Va. 20:10).	Tanrı'nın ve Mesih'in huzurunda (egemenliğinde) bulunmak (Va. 21-22).

Her Şeyimiz Uğruna Mücadele Etmek

Athanasios'un Yaşamı ve Hizmetleri (2. Bölüm)

John Piper

Şafak Tari

İnanlı Toplulukları Önderleri Konferansı, Bethlehem Baptist Church, Minneapolis, Minnesota, ABD, 2005

Athanasios İftiranın Hedefi

Athanasios, İskenderiye piskoposluğu görevinde henüz ikinci yılı dolmadan, bir iftirayla karşı karşıya kaldı. İznik İnanç Bildirgesi'nin altına imza atan piskoposların çoğu, bildirgeyi onaylamayanları sapkın diye nitelemekten hoşlanmadı. Bu nedenle Athanasios'u ve bu dava için gösterdiği tutkuyu ortadan kaldırmak istediler. Athanasios'u yasadışı vergi toplamak, göreve atanmak için yaşının çok genç olması, büyüclük, hainlere destek vermek gibi birçok konuda sorumlu tuttular. Konstantin de onun tavizsiz tutumundan hoşlanmıyordu. 331 yılında onu Roma'ya çağırdı. Gerçekler açığa çıktı ve sonunda suçsuzluğu anlaşıldı. Ancak İznik'te üzerinde uzlaşılan Mesih'in tanrılığı görüşü, giderek daha fazla azınlıkta kalmaya başlamıştı.

Athanasios'un İlk Sürgünü (336-338)

Athanasios'un karşıtları bu kez entrikaya başvurdu. Hipseleli (Hipsele, Mısır'ın güneyinde Nil kıyısında) bir piskopos olan Arsenius'a ortadan kaybolması için rüşvet verdiler. Böylece Athanasios'un onu öldürttüğü ve büyü yapmak için bir elini kestirdiği söylentisini yayacaklardı. Bu söylenti Konstantin'e ulaştırıldı ve Konstantin Sur Kenti'nde bir mahkeme kurulması talep etti. Bu arada Athanasios'un sadık kilise görevlilerinden biri, bir manastıra saklanan Arsenius'un izini sürerek onu tutsak aldı ve gizlice Sur'a getirdi.

Mahkemede davacılar, suçlamalarını doğrulamak için kesik bir insan eli getirdiler. Fakat Athanasios hazırdu. Onlara, "Arsenius'u kişisel olarak tanır mıydınız?" diye sordu. Birçokları hemen, "Evet" yanıtı verdi. Bunun üzerine Arsenius'u bir pelerine sarılmış halde onlara gösterdi. Herkes hayrete düşmüştü! Ondan elini nasıl yitirdiğini açıklamasını istediler. Athanasios, Arsenius'un pelerini çıkarıp ellerinden birini gösterdi. Nefesler tutulmuşken bir süre daha bekledi ve ardından öteki elin de yerinde olduğunu gösterdi. Bunun üzerine Athanasios'u suçlayanlardan üçüncü elin nereden kesildiğini açıklamaları istendi.²⁴

Suçsuzluğu aşikar olmasına rağmen Athanasios'un suçlu olduğuna hükmedildi. Bunun üzerine Athanasios, dört piskoposla birlikte bir tekneyle Konstantinopolis'e kaçtı. Karşıtları, önceki iftirayı bırakıp yalancı tanıklarla yeni bir iftira ortaya attılar. Athanasios İskenderiye'den yapılan buğday sevkiyatını engelleyerek Konstantin'in başkentini aç bırakmaya çalışmıştı! Konstantin, Athanasios'un Treveri'ye (günümüzde Lüksemburg yakınlarındaki Trier) sürgün etti. Athanasios, 8 Şubat 336'da sürgüne götürüldü.

Ertesi yıl Konstantin öldü ve imparatorluk üç oğlu arasında paylaşıldı. Konstantius doğudaki toprakları, Konstans İtalya ve İllirikum'u ve II. Konstantin Galya ve Afrika'nın yönetimine geçti. II. Konstantin'in ilk icraatlarından biri, Athanasios'u İskenderiye'deki görevine geri getirmek oldu (23 Kasım 337).

Athanasios'un İkinci Sürgünü (339-346)

İki yıl sonra Ariusçular'ın önderi Eusebios, Athanasios'u uzaklaştırması için Konstantius'u ikna etti. Konstantius, dinsel yetkiyi kendi eline aldı, Gregor'u İskenderiye piskoposu ilan etti, kendi valisini İskenderiye'nin yönetimine getirdi ve piskoposa ait tüm yapıları ve kiliseleri zorla ele geçirdi. Daha fazla kan akmaması için Athanasios, kenti terk etmeye zorlandı.

Bu, Athanasios'un ikinci sürgününün başlangıcıydı; sürüsünden en çok uzak kaldığı dönem bu oldu. 16 Nisan 339'da sürgüne gönderildi ve 21 Ekim 346'ya dek geri dönemedi. Yedi yıldan fazla bir süre sürgünde kaldı. Konstantin'in Athanasios'u destekleyen diğer iki oğlu Sardika Konseyi'ni (Sardika, günümüzde Bulgaristan'ın başkenti Sofya) topladı ve Ağustos 343'te Athanasios aklandı. Ancak görevine geri dönebilmesi için siyasi ortam oluşana dek üç yıl bekledi. Konstans, Athanasios'a haklarını iade etmediği takdirde Konstantius'u savaşa tehdit etti. Bu arada Ariusçular Konstantius'un gözünden düşmüş ve Piskopos Gregor ölmüştü. Böylece Athanasios, yedi yıl sonra (346) sevinç içinde halkına kavuştu.

Bu barış döneminde İskenderiye ve çevre bölgelerde, güçlü bir münzevi akım eşliğinde bir tür uyanış yaşanmaya başladı. Athanasios, *Ariusçuların Tarihi* adlı eserinde şöyle yazmıştır:

Eskiden evlenmeye can atan birçok bekâr kız, şimdi Mesih uğruna bakire kalıyor! Diğerlerinden örnek alan pek çok genç erkek manastır hayatını kucaklıyor!... Eskiden aç ve çıplak olan dullar ve yetimler, halkın büyük gayreti sayesinde artık aç, çıplak değil! Tek kelimeyle erdemli olmak için birbirleriyle o denli yarış ediyorlar ki aile sakinlerinin iyilikleri ve Tanrı'ya sunulan dualar sayesinde sanki her aile, her bir ev bir kilise gibi. Kiliselerde derin ve harika bir esenlik var, piskoposlar her yerden mektuplar yazıyorlar ve Athanasios'tan geleneksel esenlik mektupları alıyorlar.²⁵

Athanasios'un Üçüncü Sürgünü (356-362)

18 Ocak 350'de Konstans öldürüldü. Bu durum, Konstantius'un gücünü pekiştirmesine ve hiç karşıtlık görmeden Athanasios'a ve İznik Kararı'na karşı çıkmasına yol açtı. İskenderiye halkı, İmparator'un Sekreteri Diogenes'in 355'te kent üzerine yaptığı silahlı saldırıya direndi, fakat ertesi yıl Konstantius ordu komutanı Syrianus'u kent üzerine gönderdi.

8 Şubat 356 Perşembe gecesi Athanasios, kentteki en büyük kilise olan Theonas Kilisesi'nde ertesi sabah yapılacak Rab'bin Sofrası ayinine hazırlık yapan kalabalık bir grubu yönetiyordu. Gece yarısından hemen sonra aniden kilisenin etrafı sarıldı ve kapılar kırıldı. Syrianus, "çok sayıda askerle içeri girdi". Athanasios, sakince tahtında (kilisenin bir çıkıntısının oyuğunda) yerine oturdu ve kilise görevlisine 136. Mezmur'u okumaya başlamasını ve topluluğun her ayetin ardında "Sevgisi sonsuzdur" demesini buyurdu. Bu arada askerler mihrabın önüne yığılıyorlardı ve piskopos tüm ricalara rağmen topluluk güvende olana dek kaçmayı reddetti. Duaların devam etmesini istedi ve ancak son anda bir grup rahip ve görevli, o karışıklıkta başpiskoposu yarı baygın bir halde dışarıya çıkarmayı başardılar... ama çok şükür kendisinden önce topluluğun güvenlik içinde çıkabilmesini sağlayabildi (s. 264). O andan sonra Athanasios, "altı yıl ve on dört gün" boyunca halkın huzurundan alındı.²⁶

Topluluğu bir süreliğine esirgenmişti. Fakat Haziran ayında Athanasios yanlılarına, daha önce hiç olmadığı kadar zalimce saldırıldı.

13 Haziran 356 Perşembe gününün erken saatlerinde gece boyunca süren tapınmanın ardından birkaç kadın dışında topluluk dağıldıktan sonra, Syrianus'un önceki yaptığını kat kat aşan bir zulüm ve zorbalıkla Theonas Kilisesi'ne girildi. Kadınlar öldürüldü, kilise harap edildi ve en korkunç putperest ayinlerle kirletildi. "Athanasios'u arama" bahanesiyle kentin her yanı, köylerdeki evler ve hatta mezarlar bile iyice arandı."²⁷

Sivil yetkililer halkın başına zorla yeni bir piskopos atadı. Bu tam bir felaketti. Piskopos George, Athanasios'un tarafını tutan ve Ariusçu görüşünü desteklemeyen herkese şiddetli bir zulüm uygulamaya başladı. Pek çok insan öldürüldü ve diğerleri sürgün edildi. En sonunda Aralık 361'de halkın sabrı tükendi ve George linç edildi.

O günlerde sivil ve dini güçler birbirine karışmış haldeydi. Ancak Athanasios ve doğru öğreti için bu en karanlık saatin şafağı artık sökmek üzereydi. Bu üçüncü sürgün Athanasios için en verimli oldu. Bütünüyle sadık bir çöl keşişleri ordusu tarafından korunan Athanasios'un yerini kimse bulamadı ve

Athanasios bu dönemde en önemli yazılı eserlerine (*Ariuşçuluk'un Tarihi, Ariuşçulara Karşı Dört Risale, Serapion'a Mektuplar ile Arimium ve Selefki Konseyleri Hakkında*) imza attı.

Bu sonuncu eser, Ariuşçular'la İznik Konseyi taraftarları arasındaki çekişmeyi sona erdirmek amacıyla Konstantius tarafından toplanan iki konseye yanıt niteliğindedir. İtalya'daki Arimium'da 400, Asya İli'ndeki Selefki'de ise 160 piskopos bir araya geldi. Bu konseylerde Hıristiyanlık için birleştirici bir bildirgeye varmak hedefleniyordu. Bu konseylerin sonucunda doğru öğretiden ödünler verildi ve bazen Yarı Ariuşçu denilen bir görüş ortaya atıldı. Buna göre Oğul "Baba gibiydi" ama bunun nasıl olduğu söylenmiyordu. Aslında bu şekilde asıl konudan kaçınılıyordu. Athanasios için bu tamamen kabul edilemez bir durumdu. Mesih'in doğası, belirsiz bir dille örtbas edilemeyecek kadar önemliydi.

Ariuşçuluk'a karşı kazanılan zaferin geniş ölçüde sürgünde geçen bir yaşam ve ölüme ramak kala yazılan yazılar yoluyla gerçekleşmesi, Tanrı'nın takdirinin tipik ironilerinden biridir. Archibald Robertson, üçüncü sürgünün zaferini şöyle tanımlar:

Athanasios'un üçüncü sürgün dönemi, elde ettiği başarıların zirvesidir. O dönemin başlangıcı Ariuşçuluk'un zaferi, sonu ise çöküşü anlamına gelir. Konstantius'un ölümünden sonra (3 Kasım 361) savaşın yirmi yıl boyunca inişli çıkışlı bir seyirle devam ettiği doğrudur; özellikle de azılı bir Ariuşçu olan İmparator Valens döneminde (364-378). Ancak 362'ye gelindiğinde Ariuşçu taraftarlar arasındaki içsel tutarsızlık herkesçe malumdu; bu savaş koşulları yüzünden her ne kadar sona erme de sonu kuşku götürmezdi Ariuşçular'ın gücünün kırılması, iddialarının gerçekten yoksun olmasına dayanıyordu; karşısında kimse olmadığı halde parçalanmaya başladı. Ancak Athanasios'un dikkatli gözleri, gizlendiği yerden sürecin her adımını takip etti; kiminle uzlaşacağını, kimi alt etmesi gerektiğini ve hedefin ne olması ve ne olmaması gerektiğini bilerek olaya güçlü kişiliği ve hazır kalemiyle yön verdi. Böylece olaylardan zorunlu olarak uzak kaldığı bu süre, gerek ruhsal gerek edebi faaliyetleri bakımından Athanasios'un tüm yaşamının en renkli dönemi oldu. Günümüze kadar kalmış tüm eserlerinin yarısından fazlasını bu dönemde ortaya koydu. Bu arada sürgündeki Athanasios'un yaptığı büyük işlerin ardında büyük ölçüde "Mısır halkının çobanlarına olan sadakatinin" bulunduğu da dikkate alınmalıdır. Kentler, köyler, çöller, manastırlar, hatta mezarlar bile Athanasios'u bulabilmek için imparatorluk görevlileri tarafından köşe bucak aranılıyordu; ama bütün arayışları boşa çıktı. Bir kez olsun, herhangi bir ihanet şüphesi bile kulağımıza gelmiş değildir. Altın yılların işleri (üçüncü sürgünden önceki uyanış), meyvesini veriyordu.²⁸

Athanasios, 12 Şubat 362'de bir başka ironik olayla İskenderiye'ye döndü. Açıkça putperest olan yeni imparator Julian, Konstantius'un sürgüne gönderdiği herkesin yasağını kaldırdı. Bu iyilik sadece sekiz ay sürdü. Fakat bu aylar boyunca, Athanasios İskenderiye'de bir meclis topladı ve son altı yılda kaleme aldığı yazılarla elde ettiği kazanımları birleştirip daha resmi bir hale getirdi. Bu meclisin, kilise çevresinde İznik Konseyi İnanç Bildirgesi lehine giderek artan görüş birliğine müthiş bir etkisi oldu. Hieronymus, bu meclisin "tüm dünyayı Şeytan'ın ağzından kaptığını" söyler.²⁹ Robertson, bu meclisi "Athanasios'un meslek hayatının tacı" olarak tanımlar.³⁰ Meclis, doğru öğretiyi lehine yaptığı canlandırıcı etkiyle, 362 yılında Doğu Hıristiyanlığı'nın yeniden birleşen güçlerinin İmparator Valens (364-378) önderliğindeki siyasi Ariuşçuluk'a direnç göstermesini sağladı.

Athanasios'un Dördüncü Sürgünü (362-364)

Ancak 362 yılının Ekim ayında, putperestlerin sahte ilahlarını reddeden Athanasios, Hıristiyanlık'a bu bağlılığından ötürü imparatorun gazabına uğrayıp bir kez daha görevinden uzaklaştırıldı. Çöl keşişleri arasında on beş ay geçirdi. Hikâyeye göre keşişlerden birinin İmparator Julian'ın Persler'le girdiği savaşın ilk günü öleceğine dair yaptığı peygamberliğe uyararak geri dönmeye teşvik buldu. Peygamberlik doğru çıktı ve Athanasios 14 Şubat 364'te hizmetine geri döndü.

Athanasios'un Beşinci Sürgünü (365-366)

Bir buçuk yıl sonra İmparator Valens, Julian döneminde uzaklaştırılan bütün piskoposların görevinden alınmalarını emretti. 5 Ekim 365'te Romalı vali kiliseye girdi ve rahiplerin kaldığı yerleri arattı, ama 67 yaşındaki Athanasios önceden uyarılmış ve beşinci sürgününe doğru son kez kaçmıştı. Bu sürgün kısa sürdü, çünkü Valens, Procopius'un önderliğinde tehlikeli bir ayaklanmayı bastırmak zorunda kalmıştı; İskenderiye halkının nefretini körükleyecek olayların çıkmasına izin vermek için uygun bir zaman değildi. Böylece 1 Şubat 366'da Athanasios geri getirildi.

Athanasios'un Son Yılları

Hayatının son yıllarını bir gözetmen ve gözetmenlerin çobanı olarak almış olduğu çağrıyı tamamlayarak geçirdi. Kapsamlı mektuplaşmalar yürüttü ve imparatorluk genelinde doğru öğretiyi uğruna büyük teşvik ve destek verdi. 2 Mayıs 373'te dünyaya veda etti.

Athanasios'un Hayatı ve Hizmetinden Çıkarılacak Dersler

Şimdi bu fevkalade yaşam ve hizmetten alabileceğimiz derslere göz atmak istiyorum.

1. Doğru iman öğretisini savunmak ve açıklamak, Mesih'in yüceliğini anlatan Müjde ve ebedi sevincimiz içindir.

Athanasios, üçüncü sürgüne gönderildiğinde, "Mısır Piskoposlarına" adında açık bir mektup kaleme aldı. Mektubunda Mesih'in tanrılığını savunurken canını vermiş olan şehitlerden söz etti. Sonra şöyle dedi: "Bu sebepten ötürü... *bu mücadelenin her şeyimiz için olduğunu* bilerek... bize emanet edileni korumak en içten gayemiz ve hedefimiz olsun"³¹. Ariusçuluk'la mücadelesi, ona göre bir kilise iktidar kavgası ya da teolojik zafer konusu değildi. Bu, vahiy ve kurtuluş gerçeğini tehdit eden dini bir krizdi.³² Özde şunu söylüyordu: "Sahip olduğumuz her şey için savaşıyoruz".

Her şey tehlikede idi. Evet, Athanasios olayları net görebildiği için Tanrı'ya minnettar olmalıyız. Tanrı'nın beden alışı, Müjde'yle ilgilidir. Kurtuluşla ilgilidir. Yaşam ya da umudun olup olmadığıyla ilgilidir. Athanasios'un biçim almasına katkı sağladığı, benimsediği ve hayat boyunca anlatıp koruduğu iman bildirgesinde bu basitçe dile getirilir:

"Tek bir Rab İsa Mesih'e, Tanrı Oğlu, Baba'dan gelen, Tanrı'dan Tanrı... Baba'yla özdeş... *biz insanlar için ve bizim kurtuluşumuz için beden alan, dünyaya gelen ve insan olan*; O acı çekti, öldü ve üçüncü gün dirildi..."

Diğer bir deyişle beden alan Tanrı Oğlu'nun tanrılığı gereklidir, çünkü kurtuluş müjdesi gereklidir. Eğer İsa Mesih Tanrı olmasaydı, kurtuluş mümkün olamazdı. Athanasios, kurtuluş temasını, Mesih'te tanrısal doğa ile insan doğasının birleşmesi sayesinde Tanrı'nın benzeyişinin insanda yeniden yaratılması olarak işler. Ancak bunu Mesih'in ölümü ve sunduğu kefareten ayrı olarak vurgulamaz. *Sözün Beden Alması* kitabından alıntılanan aşağıdaki pasajda bunu görebiliriz:

İnsanların yozlaşmışlığının, ölüm dışında başka hiçbir şey tarafından düzeltilemeyeceğini bilen Sözün, ölümsüz ve Baba'nın Oğlu olması nedeniyle ölüm acısı çekmesi mümkün değildi, bu nedenle kendisine ölümlü bir beden aldı. Böylelikle o beden, her şeye üstün olan Sözün insan doğasına katılımı sayesinde hepimizin yerine ölmeye yeterli olabildi ve içinde yaşayan Söz sayesinde çürümez kaldı. Diriliş Lütü'nün gücüyle çürümüşlük hepimizden esirgendi. Böylece aldığı bedeni lekesiz, kusursuz bir sunu ve kurban olarak ölüme sundu ve onun aracılığıyla kendisi gibi olanlardan ölümü uzaklaştırdı. Her şeye üstün olan Tanrı Sözü, kendi tapınğını ve cismani aracını herkesin yaşamı için sunarak günahın bedelini ödedi. Böylece O, yani çürümez Tanrı Oğlu, benzer bir doğayı paylaştığı herkese diriliş vaadi aracılığıyla çürümezliği giydirdi."³³

Athanasios, bazı şeylerin önemini kavramıştı. Kutsal Kitap'ta uğruna ölünecek ve yaşanacak öğretiler vardır. Onlar yaşamımızın temelidir. Tapınmamızın kalbidir. Mesih'in kendisinde tanrısal ve insani öz olması, bu öğretilerden biridir.

2. Sevinç ve cesaret sadık bir gözetmenin görevidir.

Athanasios, kilisesine zorla giren katillere gözlerini dikti. Onu sürgün etmek bir yana, aynı kolaylıkla onu idam ettirebilecek olan imparatorların huzuruna çıktı. Genç insanlara Mesih için her şeylerini, gerekirse canlarını vermeleri gerektiğini öğretirken anne babaların ve diğer rahiplerin gazabını göze aldı. O verdiği hizmetin meyvelerini şu sözlerle kutlar: "genç olmalarına rağmen özlüklerini denetlerler, ayartılara dayanırlar, hizmette gayret gösterirler, hakarete uğradıklarında sabırlıdır, soyulduklarında bunu büyütmez ve hatta ölümü bile küçümser, Mesih'in şehitleri olurlar"³⁴; onlar ölümlerini öldüren değil, ölümlerini seven şehitlerdir.

Athanasios'un *contra mundum* (dünyaya karşıtlık) tutumu, Kutsal Kitap gerçeklerine yönelik bir tehdit olduğunda, her gözetmeni alçakgönüllülük ve cesaretle karşı koymaya teşvik etmelidir. Ancak her zaman karşıtlarımızdan daha sevinçle dolu olduğunuzdan emin olun. Eğer bir şey uğruna savaşmaya değerse,

onunla sevinmeye de değer. Savaşta sevinç gereklidir, çünkü Tanrı'daki sevincimizi artıracak her şey için savaşmaya değer. Halkımızın bunu görmesi gerekir.

Mücadele ederken gösterdiğimiz cesaretle Mesih'teki sevincimiz el ele gitmelidir. Athanasios'un Antonius'u takdir ettiği de buydu ve kendisi de böyle olmaya çalıştı. Düşmanlarıyla mücadele stratejisinin bir parçası şuydu:

Her zaman cesur olalım ve sevinelim... Rab bizimle oldukça düşmanlarımız bize zarar veremeyeceği anlayışı yüreğimizde her daim yer alsın... Ama gelecekte bizi bekleyen esenliği düşünerek, Rab'bi unutmuyarak, her şeyin O'nun ellerinde olduğuna güvenerek Rab'den ötürü sevindiğimizi gördüklerinde, rahatsız olur ve geri dönerler.³⁵

Böylece kardeşler, bir başımızdayken de olsa, *contra mundum* zamanlarında bile, cesaretle duralım ve hasımlarımızı sevinç bakımından geride bırakalım..

Dip Notlar:

²⁴ NPNF Gregory of Nazianzus, *Oration 21: On Athanasius of Alexandria, in Gregory Nazianzus, Select Orations, Sermons, Letters; Dogmatic Treatises, in Nicene and Post-Nicene Fathers* [artık NPNF] cilt 7, 2. Seri, editörler. P. Schaff and H. Wace (yeniden baskı; Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1955), 4xl.

²⁵ A.g.e., 278.

²⁶ A.g.e., l.

²⁷ A.g.e., lii.

²⁸ A.g.e., li.

²⁹ A.g.e., lviii.

³⁰ A.g.e..

³¹ A.g.e., 234.

³² A.g.e., lxxvii.

³³ NPNF 4:40-41. Archibald Robertson şöyle gözlemiyor: "Daha önceden sözünü ettiğimiz gibi, Athanasios, Çarmih'in yüceliğini Kurtarıcı'nın geliş amacı olarak görüyordu, ancak buna düşüncesinin merkezinde bir yer verdiyse de kendi doktrin merkezinde bir yer vermemişti" (lxix). Bu haklı bir tespittir. Fakat Robert Letham, Athanasios'un yazdıklarında gördüğüm kanıtı karşı bir görüş ortaya atmaktadır: "Athanasios'a göre belirleyici nokta, beden alma konusudur. Bunun sonucunda Çarmih'in önemi azaltmıştır. Hanson, Athanasios'un kurtuluş teorisini, kefarete öğretisini neredeyse ortadan kaldıran kutsal bir kan aktarımına benzetir. Athanasios'un Mesih'in neden ölmesi gerektiğine dair sunduğu sebepler eksikti. Ona göre yozlaşma, günahattan ziyade günaha düşmüşlükten ibaretti." (Letham, *The Holy Trinity*, 133.) Örneğin aşağıdaki alıntılar ele alalım:

"İnsana karşı artık lanet hüküm sürmesin diye Söz insanla birleşti; evet O'nda olan insan yaşama kavuştu. 72. Mezmur birinci ayette insanlık adına yapılan yakarışın amacı budur: "Ey Tanrı, adaletini krala, Doğruluğunu kral oğluna armağan et"; üzerimizde asılı duran ölüm yargısı Oğul'a aktarılın ve böylece O bizim için ölümleri ortadan kaldırsın. 88. Mezmur yedinci ayette söylediği buydu: 'Öfken üzerime çöktü'. Çünkü hak ettiğimiz öfkeyi O kendi üzerinde taşıdı. 138. Mezmur sekizinci ayetin Septuaginta çevirisinde, 'RAB benim öcümü sen alacaksın' denir. (NPNF 4:88).

"Fakat önceden söylediğim gibi herkesin ölme borcu vardır ve bu borcun ödenmesi gerektiğinden O aramıza geldi; bu niyetle tanrılığını kanıtladıktan sonra herkes için kendini kurban olarak sundu, tapınağını herkesin yerine ölüme sundu. Böylece insanları eski günahlarından özgür kılmak ve daha sonra ölümden bile güçlü olduğunu göstermek istedi; tüm dirilişin ilk ürünü olarak bedeninin çürümez olduğunu ortaya koydu." NPNF 4:47. Not: Athanasios, Rab'bin bizim borcumuzu ödemek için ölmesini, O'nun yeryüzünde beden almasının "özel nedeni" olarak görmeye razıdır. Fakat yine de, her şeyin Tanrı'nın benzeşiğine dönüştürülmesi biçimindeki genel düşünce tarzını terk etmez.

³⁴ NPNF 4:65.

³⁵ A.g.e., 207.

"Tanrı'nın yüceliğine yaraşır kalmayı ve Tanrı'nın halkının ruhsal yararını gözetken bir yürek, kendinde artan ölçüde zorlukları yenme gücü bulur. Çünkü bu tutum, kişiyi yaşadığı zaferler karşısında kibire kapılmaktan ve başarısızlıklar karşısında hüsrana uğramaktan kurtarır."

Don Howell

Servants of the Servant

(Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2003), s. 300

Diyognetus'a Mektup

Giriş ve Alıntı

✍ Steven K. Mittwede

Bu mektup muhtemelen Hıristiyanlığın İncil'den sonraki ilk savunmasıdır.¹ Mektubun yazarı bilinmemektedir; mektupta geçen Grekçe sözcük *mathetes* özel ad değildir, “öğrenci” (“Elçilerin öğrencisi” olarak çevirisi yapılmıştır) anlamındadır. Mektubun Justinus'a ait olduğu düşünülmüş, ancak bu savı destekleyen inandırıcı bir delil bulunamamıştır.²

Alıcısı da kesin olarak bilinmemektedir. Roma İmparatoru Markus Aurelius'un Diyognetus adlı bir eğitmeni vardı, ama büyük ihtimalle mektup bu kişiye de yazılmamıştı. Tahminlere göre bu güzel mektup, İskenderiye (Mısır) Roma vekili Claudius Diogenes'e hitap ediyordu.³ Yazar mektubunda, hitap ettiği kişiyi isabetli ve dikkatli soruları ve hevesinden ötürü övmekteydi.⁴

Hıristiyan tanrıbilimci ve İngiliz kilise lideri J.B. Lightfoot, mektubun 150 yılında yazıldığını öne sürmüştür ama tarihi bu kadar kesin verebilmek pek gerçekçi olmaz.⁵ Bütün veriler değerlendirildiğinde, 130-200 yılları arasında yazıldığını söylemek daha uygundur.⁶

Bu mektubun 12 bölümü vardır ancak yazma stiline nazaran son iki bölümü daha sonra eklenmiştir. Lightfoot'un tahminine göre bu son kısmın yazarı muhtemelen İskenderiyeli Clement'in öğretmeni Pantaenus'tur (ö. yaklaşık 200).^{7,8}

Ayrıca Lightfoot'a göre stili ve içeriğinden dolayı bu mektup, ilk Hıristiyan savunmalarının en yüce, en muhteşem örneklerinden biridir.⁹ Çünkü bu yazı Hıristiyan dünya görüşünü, yaşantısını ve ahlâkını çok çarpıcı ve düşündürücü bir şekilde açıklar ve görüldüğü üzere içerik açısından İncil'e son derece sadıktır.

Aşağıda verilen alıntı, mektubun 5. ve 6. bölümlerinin tamamıdır.

Hıristiyanlar, ne yerleşim alanı, ne dil, ne de yaşam alışkanlıkları ile diğer insanlardan ayrılmazlar. Nitekim, özel kentlerde yaşamıyorlar, acayip bir dil kullanmıyorlar, kendilerine özgü bir yaşam şekli sürdürmüyorlar. Öğretileri, yenilikleri seven insanlar tarafından derin düşünce ve araştırma yolu ile keşfedilmemiştir. Bazıları gibi de insanın türettiği felsefenin savunucusu değillerdir.¹⁰ Yunan veya barbar kentlerde, rastgele otururlar ve giysilerinde, gıdalarında ve yaşamlarında o yerin törelerini izlerler; fakat amaçları şahane ve herkesin kabullendiği görüşle inanılmaz bir yaşam şeklidir.¹¹ Kendi vatanlarında otururlar; ama yabancılar gibi; yasalara bağlı vatandaşların tüm faaliyetlerine katılır, tüm zorunlukları kabul ederler;¹² fakat geçici konuklar gibi. Her yabancı ülke vatanlarıdır ve her vatan onlar için yabancı bir ülkedir.¹³ Diğerleri gibi evlenirler; fakat çocuklarını sokağa atmazlar. Sofralarını paylaşırlar, yatakları değil.¹⁴

Vücutlarında yaşarlar, oysa vücutlarına göre değil.¹⁵ Yaşamlarını yeryüzünde sürdürürler, oysa uyrukları gökyüzüne aittir.¹⁶ Yasalara itaat ederler, yaşam şekilleri ise yasalardan üstündür.¹⁷ Herkesi severler ve herkesin zulmüne uğrarlar.¹⁸ Tanınmazlar fakat yargılanırlar.¹⁹ Ölüme gönderilirler ve böylece yaşamı alırlar.²⁰ Yoksuldurlar, fakat birçoklarını zengin ederler.²¹ Hey şeyden yoksundurlar, her şeyi fazlasıyla bulurlar.²² Hor görülürler ve bunda şanlarını elde ederler.²³ Ünlere saldırıya uğrar ve bu ara adaletleri vurgulanır.²⁴

Hakarete uğrarlar, kendileri ise takdis ederler, onlara namussuzca davranılır, karşılığında saygı gösterirler.²⁵ İyilik yapmalarına rağmen suçlu gibi cezalandırılırlar ve cezalandırıldıklarında yaşamı elde etmiş gibi mutlu olurlar.²⁶ Yahudiler onlarla savaşır, yabancıymış gibi ve putperestler onlara eziyet ederler.²⁷ Oysa onlardan nefret edenler, bu düşmanlıklarının nedenini açıklayamıyorlar.

Tek bir ifade ile vücutta ruh ne ise dünyada Hıristiyanlar aynı şeydir.²⁸ Ruh, vücudun her uzvunda bulunur ve Hıristiyanlar dünyanın her kentine dağılmış haldeler. Ruh vücutta konaklıyor; oysa vücuttan türemiyor. Hıristiyanlar da bu dünyada konaklıyorlar, fakat bu dünyaya ait değiller.²⁹ Görünmeyen ruh, görünen vücudun içine kapatıldığı gibi Hıristiyanlar da görünürde dünyada yaşamaktalar; oysa ki, Tanrı'ya gerçek tapınmaları görünmezdir.³⁰

Hiçbir haksızlığa hedef olmamasına karşın vücut nefretle saldırıp, ruha savaş ilan etmektedir.³¹ Çünkü ruh duyumsal zevklerden haz duymasını engelliyor; aynı şekilde dünya, onlardan hiçbir hakaret görmemesine karşın salt kötülüğe karşı geldikleri için Hristiyanlardan nefret etmektedir.³²

Nasıl ki ruh nefret konusu olmakla birlikte vücudu ve uzuvları seviyorsa, aynı şekilde Hristiyanlar onlardan nefret edenleri severler.³³ Ruh vücudun içine kapatılmıştır; oysa o bu vücudu desteklemektedir. Hristiyanlar da bir hapis örneği, dünyanın içine tutukludurlar;³⁴ oysa ki, dünyayı taşıyan onlardır.³⁵ Nasıl ki ölümsüz ruh ölümlü bir çadırda yaşıyorsa, aynı şekilde Hristiyanlar bozulabilen şeyler arasında yolcular gibidirler ve gökyüzünün bozulmazlığını beklemekteler.³⁶

Gıdalarda ve içkilerde eziyet gören ruh, daha iyi olur.³⁷ Eziyetlerle karşılaşan Hristiyanlar da her geçen gün çoğalırlar.³⁸ Tanrı onları öylesine soylu bir yere yerleştirdi ki, orayı terketmeleri uygun düşmez.³⁹

Dip Notlar:

¹ "Epistle to Diognetus", <http://en.wikipedia.org/wiki/Epistle_to_Diognetus> [6 Ağustos 2008].

² J.B. Lightfoot, *The Apostolic Fathers* (London: Macmillan, 1893), s. 487.

³ "Epistle to Diognetus".

⁴ Lightfoot, s. 503. Orijinali şöyle: "Since I see, most excellent Diognetus, that thou art exceedingly anxious to understand the religion of the Christians, and that thy enquiries respecting them are distinctly and carefully made..."

⁵ A.g.e., s. 488.

⁶ "Epistle of Mathetes to Diognetus", <<http://www.earlychristianwritings.com/diognetus.html>> [7 Ağustos 2008].

⁷ A.g.e., s. 488-489.

⁸ "Pantaenus", <<http://en.wikipedia.org/wiki/Pantaenus>> [7 Ağustos 2008].

⁹ A.g.e., 488. Orijinali şöyle: "...it is one of the noblest and most impressive early Christian apologies in style and treatment."

¹⁰ Örneğin, Kol. 2:8.

¹¹ Örneğin, Mat. 5:16 ve Rom. 12:17.

¹² Örneğin, Mar. 12:17 ve Rom. 13:1-7.

¹³ Örneğin, 1Pe. 1:1, 2:11 ve İbr. 13:14.

¹⁴ Örneğin, Rom. 12:13 ve 1Se. 4:3-8.

¹⁵ Örneğin, Rom. 8:3-13.

¹⁶ Örneğin, Flp. 3:20.

¹⁷ Örneğin, Rom. 13:1 ve 1Pe. 2:13-15.

¹⁸ Örneğin, Mat. 5:44, Yu. 15:18-20, Rom. 12:14 ve 1Pe. 4:12-14.

¹⁹ Örneğin, Pavlus öyle yargılandı (Elç. 23:6, 24:21 ve 26:6).

²⁰ Örneğin, Rom. 6:4, 8:36 ve İbr. 11:35-38.

²¹ Örneğin, 2Ko. 6:10, Yak. 2:5 ve İbr. 11:37.

²² Örneğin, 1 Ko. 1:5, 2Ko. 8:9, Ef. 1:7,18 ve Kol. 1:27, 2:2.

²³ Örneğin, Luk. 6:35 ve İbr. 13:13-14.

²⁴ Örneğin, Mat. 5:11-12.

²⁵ Örneğin, Luk. 6:28, 1Ko. 4:12, 1Se. 5:15 ve 1Pe. 2:17, 3:9.

²⁶ Örneğin, Elç. 5:41, 2Ko. 12:10, Gal. 6:10, 2Se. 3:13, İbr. 3:16 ve 1Pe. 3:13-14, 4:14-19.

²⁷ Örneğin, Elç. 9:23-24, 13:45, 14:2, 17:13, 18:6, 12, 20:19, 21:27, 25:2, 7, 2Ko. 11:24, 1Se. 2:14-15.

²⁸ Örneğin, Mat. 5:14-16.

²⁹ Örneğin, Yu. 17:16 ve 1Yu. 2:15-16.

³⁰ Örneğin, Mat. 6:3-6, 16-18 ve Yu. 4:23-24.

³¹ Örneğin, Yu. 3:6 ve Gal. 5:17.

³² Örneğin, Yu. 15:18-20, Rom. 12:9, 1Ko. 14:20, 1Se. 5:22 ve 2Ti. 2:19.

³³ Örneğin, Luk. 6:27,35.

³⁴ Örneğin, Yu. 16:33.

³⁵ Örneğin, Mar. 13:20.

³⁶ Örneğin, 1Ko. 15:50-58 ve 2Ko. 5:1-4.

³⁷ Örneğin, 1Ti. 4:8.

³⁸ Örneğin, Elç. 4:1-4, 11:19-21.

³⁹ *Kilise Babaları ve Yazarlarından Ahntılar* (İstanbul: Sent Antuan Kilisesi/Kaya, 1997), s. 70-71.

Makasınızı Nasıl Tutuyorsunuz?

Kutsal Kitap Dizinini Kullanmak

✍ Ken Wiest
🗣 Alper Özharar

Bir makas, açılmamış haldeyken bir kutu üzerinde delik ya da yırtık açmak için kullanılabilir. Ne var ki, makasın esas işlevi, bacaklarının açılıp kapanma hareketi sayesinde bir yüzeyi kesmektir. Çoğu kez Kutsal Kitap dizini, belirli bir ayetin Kutsal Kitap içerisindeki yerini tespit etmek için kullanılmaktadır. Her ne kadar, tıpkı kapalı makas örneğinde olduğu gibi Kutsal Kitap dizini bu şekilde kullanılrsa da, esas işlevi Kutsal Kitap çalışmasında sözcük incelenmesi için bir kaynak görevi görmektedir. Dizin, bu şekilde kullanıldığında, Kutsal Kitap çalışması için elimizdeki en değerli araçlardan biri haline gelir.

Türk Dil Kurumu sözlüğünde sözcüklerin anlamları zaten açıklanırken, ayrı bir sözcük incelemesinin neden gerekli olduğu sorusu akla gelebilir. Sözcük incelemesi yapmanın amacı nedir? Dikkatlice yapılan bir sözcük incelemesi, bir sözlükte bulunamayacak anlam ve nüans zenginliklerini ortaya çıkarır. Sözcük incelemesi ayrıca şu nedenlerle önemlidir:

1. Bir metni yorumlarken anlamın temel birimi sözcükler değil, paragraftır. Ne var ki, sözcükler paragraftaki düşünceleri yönlendirir. Bu nedenle, bir sözcüğün yanlış anlaşılması ya da anlamını sözlükten yanlış aktarmak tüm paragrafın yanlış yorumlanmasına yol açabilir. Sözcük incelemesi, yanlış anlam atfetmeyi önlemelidir.
2. TDK sözlüğü, bir sözcüğün Türk edebiyatındaki olası anlamlarını verir; dizin ise, bir sözcüğün Kutsal Kitap edebiyatı içinde geçtiği bütün kullanımları listeler. Bütün bu kullanımları bilmek, sözcüklerin anlamlarının **kendi Kutsal Kitap bağlamları** içinde anlaşılmasına olanak verir.
3. Dizinler, sözcükleri kategorilere ayırma ve TDK sözlüğünün sağlayamayacağı gramer bilgileri edinme konularında yardımcıdır. Örneğin, bir kimse bir fiilin belirli bağlamlarda nasıl kullanıldığını öğrenebilir (yani, belki her zaman geçmiş zaman ya da gelecek zaman kiplerinde kullanılıp kullanılmadığını). Bir dizin ayrıca bağlamsal sözcükleri, yani çoğu kez diğer sözcüklerle birlikte deyimler oluşturan sözcükleri de gösterebilir. İncelenen sözcüğün anlamı, onu çevreleyen diğer sözcükler tarafından belirlenmektedir.
4. Her ne kadar her zaman yorum için önemli olmasa da dizin, bir sözcüğün geçtiği yerlerin sayısını verir. Belli bir kitap içinde sözcüklerin kullanım oranı, o kitabın ana temasını anlamakta anahtar bir etkenlerden **biridir**. Örneğin, “yaşam” ve “tanıklık” sözcükleri, Yuhanna Müjdesi’nde diğer Yeni Antlaşma metinlerinden daha fazla kullanılır. Bu sözcükler, Yu. 20:30-31’de belirtildiği gibi, kitabın temasının anahtar kavramlarıdır.

Dolayısıyla sözcük incelemesi Kutsal Kitap yorumunda önemli bir rol oynar. Ne var ki, etkili sözcük incelemesi yapmak için yorumcu belli başlı **dilbilimsel ilkeleri** göz önünde tutmalıdır:

1. Hiçbir sözcüğün “esas” anlamı yoktur. Bunun yerine, bir dizi anlama haizdir (bunların içinden biri diğerlerinden daha çok ortaya çıkabilir). Bu nedenle, bir sözcüğün “literal” (birebir) anlamından söz etmek yanlıştır; doğrusu, o sözcüğün “kullanımları”ndan söz etmektir.
2. Bir sözcük, belirli bir cümle içinde normalde tek bir anlam taşır. Bu anlam bağlamdan anlaşılır. Sözcük incelemesinde çoğu insanın yaptığı önemli bir hata, sözcüğün tüm kullanımlarını belirlemek ve sonra sözcüğün geçtiği bir yerde tüm anlamları yüklemektir. Böylece bazısı “ölümün” anlamının ruhsal, bedensel ve ebedi olduğunu söyleyebilir ve metnin daha derin anlamını ortaya çıkardığı düşüncesiyle belirli bir ayette tüm bu anlamları görebilir. Bunun yerine, sözcüklerle ilgili minimalist

bir görüş benimsemeliyiz. Yani sözcüğün doğru anlamı, cümlenin anlamına mümkün olan en az katkıyı sağlayandır. Seçilmesi gereken sözcük anlamı, yalnızca bağlam içerisinde ‘mümkün’ olanı değil, bağlama ‘en çok uyum sağlayan’ olmalıdır.

3. Sözcükler değil, cümleler kavram ifade eder. Diğer bir deyişle teolojik kavramlar sözcükler değil, bağlamlar yoluyla öğretilir. Bir kimse “mutlak yetki” hakkında bir sözcük incelemesi yaparken, mutlak yetki kavramını o sözcük incelemesi ile tamamlayamaz; kavram o tek sözcükten daha geniştir, yani başka sözcükleri ve içinde geçtiği cümleleri kapsar.
4. Bir sözcük, bir ya da iki Kutsal Kitap bağlamında belirli bir anlam taşıyabilir. Ne var ki, bu durum o sözcüğü her bağlamda aynı anlamı taşıyan “teknik” bir sözcük yapmaz.
5. Sözcükler kendi başlarına bir dünya görüşü yansıtmazlar. Tek bir sözcükle ifade edilen “İbrani düşünce biçimi” diye bir şey yoktur.
6. Etimoloji ve bir terimin tarihsel gelişimi, o terimin anlamına yalnızca az bir katkı yapar. Her ne kadar “tanık” ve “şehit” için kullanılan Grekçe sözcük aynıysa da, bu, her tanığın şehit olduğunu ya da olması gerektiğini göstermez. Terimin “şehit” anlamı, kiliselerin kurulmaya başladığı dönemin ardından gelişmiştir, fakat anlamını hâlâ Kutsal Kitap bağlamı belirlemektedir. Bir kimse, bir sözcüğün sonradan ortaya çıkmış bir anlamını ya da yazım tarihinden önce var olmakla birlikte, yazım tarihinde ortadan kalkmış bir anlamını benimsememeye dikkat etmelidir.
7. Metnin bağlamı asla sözcüğün anlamına ekleme yapmaz; bağlama ekleme yapan sözcüktür. Bağlam, gerçekte o sözcüğün muhtemel anlamlarını elemektedir. Diğer bir deyişle, TDK’ya göre “görmek” sözcüğünün 23 olası kullanımı vardır. Fakat cümlenin bağlamı, bu sözcüğün anlamlarının çoğunu eleyerek hedefi daraltır. Küçük bağlamların dağa geniş bağlamlar karşısında önceliği vardır. Başka bir deyişle, kitaptan daha çok paragraf içindeki cümleler bir sözcüğün kullanımını belirlemektedir.
8. Sözcükler kendi başlarına teolojik, ruhsal, mistik ve derin anlamlara sahip DEĞİLDİR. Teolojik gerçekler sözcüklerde değil, cümlelerde bulunur. Bir kimse sırf bir sözcük belirli bir bağlamda belirli bir anlama geliyor gerekçesiyle, diğer bağlamda da otomatik olarak aynı anlamda olacağını düşünmemelidir. Bu hata, çoğu kez paralel referansların kullanımında görülür. Bir paralelliğin doğru olup olmadığı, bir sözcüğün ya da kavramın sadece tekrar edilmesiyle değil, bağlamla kanıtlanmalıdır.
9. Yazarın niyeti, doğru bir Kutsal Kitap yorumu için *en temel* unsurdur. Yazarın anlatmak istediği şey özgül okuyucu kitlesi tarafından anlaşılır olmalıydı, yoksa hiçbir aktarım mümkün olamazdı.
10. Belli bir yazarın aynı sözcüğü farklı bağlamlarda kullanırken aynı anlamı kastetmesi, başka bir yazarın o sözcüğü kullanırken aynı anlamı kastediyor olmasından daha olasıdır.
11. Minimalist bir yaklaşım (metin içindeki tekil elemanlar yerine bağlama daha büyük ağırlık vermek), maksimal yaklaşımdan (sözcüklerin anlamına ya da fiil çekimine ve benzeri şeyler üzerine aşırı vurgu yapmaktan) daha iyidir.

Bütün bunlar size çok mu fazla geldi? Başlangıçta öyle olabilir; yeter ki sözcüğü olduğu gibi, yani bağlamı içerisinde değerlendirin.

Peki, hangi sözcüğü inceleyeceğimizi nasıl seçeceğiz? Herhangi bir sözcük incelenebilir, ama paragraf içindeki her sözcüğü inceleyecek zamanımız yok. Paragraf içerisinde yorumsal verileri en çok sağlayacak olan, tekrarlı, metnin teolojik kısımlarında gözüken, pasajın mesajında anahtar niteliğinde olan, açık olmayan sözcükleri seçin. Sözcük seçildikten sonra, süreç basit gözlem ve kayıt ilkelerinin uygulanmasıyla devam eder.

1. Sözcüğü Kutsal Kitap dizininde bulun ve geçtiği her ayeti kaydedin. Eğer incelediğiniz sözcük bir cins isim ise, o isme odaklanın ve aynı kökten gelen bir fiile geçmeden önce onu incelemeyi bitirin. Ya da isim haline geçmeden önce fiilin incelemesini tamamlayın.
2. Bağlamın her bir “halkasında” sözcüğün kullanımını inceleyin; yani o paragrafta, çevre paragraflarda, aynı kitapta, aynı yazarın diğer kitaplarında, Yeni veya Eski Antlaşma’da, tüm Kutsal Kitap’ta. Kendi dilinize çevrilmiş İbrani ve Grekçe sözcükler üzerinde çalışmakta olduğunuzu unutmayın. Eski Antlaşma’dan Yeni Antlaşma’ya geçerken (ya da tersine!) dikkat edin ve ayrıca tarihsel konuları göz önüne alın (krş. yukarıda #6. ilke).
3. Bulduğunuz çeşitli anlamları listeleyin. Anlamı nasıl belirlersiniz? Sözcüğün bağlama yaptığı katkıyı görerek. Aşağıdakileri göz önünde tutun:

- a. Kullanılan tamlamalara bakın (sözcüğün diğer sözcüklerle, özellikle edatlarla birlikte görünmesi). Böylece sözcük tamlamaları yardımıyla yazarlar için belli kavramların ne anlama geldiği tespit edilebilir. Ayrıca sözcüğün sıfatlarla birlikte bulunup bulunmadığı ve bunun sözcüğün anlamı hakkında bir şey gösterip göstermediğine bakılabilir.
 - b. Fiil çekim dağılımına ve bunların her biri için bağlama dikkat edin. Unutmayın, fiillerin fonksiyonu zamanı belirlemek değil, eylemin özellikleri ve türünü belirlemektir. Yeni Antlaşma Grekçesi'nde yorum bakımından en anlamlı ve önemli zaman kipi şimdiki geçmiş zaman (süre gelen sonuçlara sahip tamamlanmış eylem), ikinci olarak şimdiki zamandır (süren eylem). Fakat bu ikisi için bağlama bağlı olarak nüanslar vardır. Geniş zaman sadece bir şeyin olduğunu belirtir ve eylem türü hakkında çok az şey gösterdiği için yorum bakımından en önemsiz kiptir. Bazen fiiller, Yeni Antlaşma'da yalnızca belli bir kipte geçer ve bu durum çoğu kez yoruma ilişkin kararlar bakımından kipi değerini düşürür.
 - c. Sözcüğün aslında bir referans sözcük, örneğin bir ad ya da başlık olup olmadığını belirleyin. Bu tür sözcükler, kavram bakımından dayandırılan ana fikir bakımından incelenmeli ve o ana fikrin anlamına katkısı değerlendirilmelidir.
4. Sözcük incelemesinde atılacak en önemli adımlardan biri şunu sormaktır: "Neden o değil de bu sözcük seçildi?" Bu sözcük cümleye başka sözcüklerin yapamadığı hangi belirli katkı yapıyor? İnsan hareketlerinden söz ederken bir kimse koşmak, atlamak, zıplamak, sıçramak, sekmek vs. gibi sözcükler kullanılabilir. Neden "koşmak" seçildi, ama "atlamak" seçilmedi? Bu önemli mi? Bazen hiçbir sözcük oyunu bulunmayan bir eşanlam durumu söz konusu olabilir. Örneğin, Yuhanna 21. bölümde İsa'nın Grekçe'de "sevgi" anlamına gelen bir sözcükten bir diğerine geçiş yaparken muhtemelen büyük bir sözcük oyunu yapmayı amaçlamamıştır.

Sözcük incelemesini tamamladıktan sonra, sonuçları göz önünde bulundurarak sözcüğün pasaja ne anlam getirdiği ve olası anlamlar arasında hangisinin bağlam içinde en doğal olduğu belirlenir.

O halde sözcük incelemesi yapmanın yararı nedir? Aşağıdaki paragraflar, sözcüklerin bağlamları içinde dikkatlice incelenmesi sonucu elde edilen yaklaşımların bir derlemesidir.

1. Yunus 1:1-2'de "kötülük" sözcüğü geçer. Pek çok insan bu bağlamda kötülüğün Ninovalılar'ın günahları olduğunu varsayar. Ancak yapılan bir sözcük incelemesi, İbranice sözcüğün genelde "kötü" anlamına gelmekle birlikte bazen felaketi çağrıştırdığını ortaya koyar. Yunus 3:10'da sözcüğün bu anlamıyla kullanıldığına dikkat ediniz. Eğer 1:1-2'deki anlamı, 3:10'dakiyle aynıysa (ki bu yönü işaret eden bağlamsal etkenler vardır), o zaman "kötülükleri" ifadesi insanların günahlarına değil, Tanrı'nın yargısı yüzünden başlarına gelmekte olan felakete işaret etmektedir. Böylece Tanrı Yunus'u, ilahi yargıyı ilan etmeye değil, bir kurtarma görevine gönderiyor. Ayrıca bu yaklaşım Yunus'un kaçışını daha kolay izah etmektedir (krş. Yunus 4:2).
2. Bazı insanlar Matta 19:9'da İsa'nın "fuhuş" hakkında konuşurken teknik olarak nişanlılık döneminde cinsel ilişkiye girmek anlamında özel bir duruma işaret ettiğine inanır. Her ne kadar bu terim o biçimde kullanılabilirse de, her durumda sözü edilen "teknik" anlama gelmez; bu terim, çoğu kez genel cinsel ahlâksızlık anlamında kullanılır. Bazı Kutsal Kitap kullanımlarında sözcüğün ardından açıklayıcı ayetler gelir, çünkü sözcüğün genel bir anlamı vardır (krş. 1Ko. 5:1-2). Matta'nın öncelikle Yahudiler'e hitap etmesi, söz konusu terimin bu bağlamda böyle teknik anlamını taşıdığını söylediğini iddia etmeye yeterli bir gerekçe değildir ve bağlamda bu teknik anlamını zorunlu kılan bir anlatım da yoktur. Böylece İsa, eşlerden birinin cinsel sadakatsizliği dışında bir nedenle boşanmanın (ve dolayısıyla yeniden evlenmenin) kabul edilemez olduğunu öğretiyor.
3. Sözlük anlamı bakımından "agape" (sevgi) sözcüğünün özel bir iması yoktur. "Agape"ye ithaf edilen anlam, bağlamdan elde edilen ipuçlarından, temel olarak Tanrı'yla ilişkilendirilmesinden gelir. Diğer bir deyişle, sözcük kendi başına "ilahi sevgi" anlamına gelmemektedir.
4. Yaratılış 1. bölümdeki İbranice "yaratma" fiili, Eski Antlaşma boyunca geçer. Kullanımı bakımından Tanrı'dan başka bir öznesi yoktur ve hiçbir durumda "-i" halinde bulunmaz (yani Tanrı bir şey yaratmak için başka bir maddeden yararlanmaz). Bu tespit, Eski Antlaşma'daki "yaratma" fiilinin *ex nihilo* düşüncesi taşıdığını desteklemektedir.
5. "Önceden belirlenme" ("seçilmişlik" konusunda anahtar bir ifade) için yapılan bir sözcük incelemesi, bu ifadenin genelde kurtuluşumuzun geçmiş (yani, kimin inanacağını) değil, kurtuluşun gelecekteki unsurlarına gönderme yaptığını gösterir.

6. Yeşaya 7:14 ele alınırken, bakire için kullanılan iki İbranice sözcüğün olduğu göz önünde tutulmalıdır. Yeşaya 7:14'te kullanılan sözcük, çoğu zaman evlenme yaşına gelmiş ve bakire olduğu varsayılan genç kız için kullanılır. Diğer sözcük, en azından bir bağlamda (Yar.24:16), kendi başına kullanıldığında her zaman direkt olarak bakire anlamına gelmez, bu yüzden açıklayıcı bir ifadeye de gerek duyulur ("erkek eli değmemiştir"). Yeşaya 7:14'teki sözcük bu yüzden biraz daha açıktır ve daha iyi bir seçimdir.
7. "Umut" üzerine yapılan bir sözcük incelemesi (hem Eski hem de Yeni Antlaşma'da), hem sözcük incelemesinin kendisi hem de teolojik ve pratik tespitler bakımından şunları ortaya koyar:
- Fiil hali, çoğunlukla birçoğumuzun kullandığı biçimde, yani kesin olmayan bir beklentiye ifade etmek anlamında kullanılır. Ne var ki, özellikle Yeni Antlaşma'daki isim hali, "kesin olmayan" beklentileri değil, henüz tamamlanmamış kesin gerçeklikleri ifade eder.
 - Umut sözcüğü içinde genelde önemli bir zaman ya da bekleme unsuru vardır. Bu yüzden umut, sabır ve dayanıklılık ile bağlantılıdır.
 - Eski Antlaşma'da kullanıldığı biçimiyle umut, neredeyse tamamen bu dünya üzerine odaklıdır (fakat krş. 7d); ne var ki, peygamberlerin yazılarında bu durum kademeli olarak Mesih çağına dayalı bir umut yönünde değişir. Diğer taraftan Yeni Antlaşma'da umut, gelecekteki gerçeklere, özellikle de kurtuluşun nihai unsurları üzerine odaklanır (örneğin, dirilişte alınacak beden).
 - Eski Antlaşma, Mesih çağıyla bağlantılı olarak gelecekteki diriliş umudundan, İsrail halkına hitap ettiği için, o halka yönelik olarak söz eder Pavlus, Elçilerin İşleri'ndeki "iman savunması" konuşmalarında ısrarla buna gönderme yapar.
 - Umut, Kutsal Kitap'ta sevinç ve imanla yakından bağlantılıdır. Geçmişte olanların gerçekliğine inanmak gelecekteki gerçekler için umut yaratır. Görülmemiş ve hissedilmemiş olsa bile her iki gerçeklik de sevince yol açar. Umut ve iman, bu görülmeyen gerçeklikleri, özellikle de yaşamakta olduğumuz acı, hayalkırıklığı ve ıstırabın ışığında somut hale getirir. Şimdiki zaman, her durumda umudumuzu ve imanımızı sınamaktadır. Tanrı, umudumuzun ve imanımızın güçlenmesini için vaatlerini hemen yerine getirmeyebilir.
 - Umut Kutsal Kitap vaatlerine dayanmaktadır. Umut, Tanrı'nın vahyine güvenme tutumundan beslenir. Umut sayesinde imanlılar, Tanrı'nın vaatlerinin gerçekleşmesini beklemeye istekli olurlar. Kutsal Kitap çalışması umudu güçlendirir ve pekiştirir.
 - Umut, insanların değil, Tanrı'nın eylemlerine ve kaynaklarına dayanır. İmanlılar hizmetlerinin sonucunu alma konusunda umutlu olabilirler, çünkü Tanrı'nın dünyada ve insanların yüreklerinde nasıl işlediğini bilirler.
 - İmansızların umudu yoktur, çünkü Tanrı'yı tanımazlar ve O'nun sözüne inanmazlar. Bu, 1. Petrus 3:15'in önemini açıklar.
 - Umut, mücadeleler ve zorluklar karşısında bize güven verir. Gelecekte erişeceğimiz konumun beklentisiyle bize hayatlarımızı bu zamanda arındırma isteği verir. Kutsal Kitap'a dayalı umudun yeşermesi için, şimdiki dünyaya ait isteklerimizin yerini gelecekte bizi bekleyenler şeylere umut bağlamak almalıdır.

Yıldırıcı veya yararsız görünüyor diye sözcük incelemelerinden vazgeçmeyin, çünkü Kutsal Kitap metinlerinin içine girmek, yoruma ait seçimlerinizi keskinleştirmek ve Tanrı'nın Sözü'nün hazinelerini çıkarmak değerli bir uğraştır.

"Eğer içimde bu dünyanın tatmin edemeyeceği bir arzu bulursam, bunun en muhtemel açıklaması başka bir dünya için yaratılmış olduğumdur."

C.S. Lewis

Atanasyan İman Açıklaması

M.S. 6. YY

İlhan Keskinöz

İnanç Açıklamaları Işığında Hristiyan İnancı
(İstanbul: Gerçeğe Doğru Kitapları, 2008), s. 12-14.

Bu *e-manet* sayısına dahil edilmesi için Keskinöz'ün çevirisine birkaç küçük değişiklik yapılmıştır.

- (1) Her kim kurtulacak ise, her şeyden önce, katolik (*evrensel*) inancı kabul etmelidir;
- (2) Bu inancı bütünüyle ve yozlaştırmadan tutanlar dışında herkes şüphesiz ki, sonsuza dek mahvolacaktır.
- (3) ve katolik inanç şudur: Üçlülük'te tek bir Tanrı'ya ve birlik içindeki Üçlük'e tapınırsınız;
- (4) bu kişileri ne birbirine karıştırır ne de özünü böleriz.
- (5) çünkü Baba tek bir Kişidir, Oğul başka, Kutsal Ruh ise başka bir Kişidir.
- (6) Ancak Baba'nın, Oğul'un ve Kutsal Ruh'un Tanrısal özyapısı birdir görkemde eşit, yücelikte sonsuzdur.
- (7) Baba nasıl ise, Oğul ve Kutsal Ruh da öyledir.
- (8) Baba yaratılmamıştır, Oğul yaratılmamıştır, Kutsal Ruh yaratılmamıştır.
- (9) Baba anlaşılmaz, Oğul anlaşılmaz, Kutsal Ruh anlaşılmazdır.
- (10) Baba ebedi, Oğul ebedi, Kutsal Ruh ebedidir.
- (11) Buna karşın hepsi üç farklı ebedi değil, fakat tek bir ebedidir.
- (12) Ne üç farklı "yaratılmamış" ne de üç farklı "anlaşılmaz" vardır, fakat tek bir "yaratılmamış" ve tek bir "anlaşılmaz" vardır.
- (13) Aynı şekilde Baba her şeye kadir, Oğul her şeye kadir ve Kutsal Ruh her şeye kadirdir;
- (14) Buna karşın hepsi üç farklı "her şeye kadir" değil, tek bir "her şeye kadir" dir.
- (15) Baba nasıl Tanrı ise, Oğul da Tanrı'dır ve Kutsal Ruh da Tanrı'dır;
- (16) Buna karşın bunlar üç farklı Tanrı değil, tek bir Tanrı'dır.
- (17) Baba nasıl Rab ise, Oğul da Rab'dir, Kutsal Ruh da Rab'dir;
- (18) Buna karşın bunlar üç farklı Rab değil, tek bir Rab'dir.
- (19) Hristiyan gerçeği uyarınca her kişinin ayrı ayrı Tanrı ve Rab olduğunu ikrar etme yükümlülüğü altında olmamızla birlikte;
- (20) Katolik iman "*üç farklı Tanrı ya da üç farklı Rab vardır*" gibi bir ifadeyi kullanmamızı yasaklar.
- (21) Baba hiçbir şeyden gelmemiştir; ne yaratılmış ne de doğurulmuştur.
- (22) Oğul yalnızca Baba'dandır; ne oluşturulmuş, ne yaratılmıştır, fakat biricik Oğuldur.
- (23) Kutsal Ruh, Baba'dan ve Oğul'dandır; ne oluşturulmuş ne yaratılmış ne de doğurulmuştur fakat Baba'dan ve Oğul'dan çıkmıştır.
- (24) Böylece, üç tane değil, tek bir Baba vardır; üç Oğul değil tek bir Oğul, üç Kutsal Ruh değil, tek bir Kutsal Ruh vardır.
- (25) Üçlülük'te hiç bir kişi diğerinden önce ya da sonra gelmez; hiç bir kişi diğerinden üstün ya da aşağı değildir.

- (26) Ancak tüm üç kişi de aynı derecede sonsuz ve aynı derecede eşittir.
- (27) Öyle ki, her şeyde, daha önce de söylendiği gibi, Üçlük'teki Birlik'e ve Birlik'teki Üçlük'e tapınılmalıdır.
- (28) Bu nedenle, kurtulacak olan kişi Üçlülük'ü böyle düşünmelidir.
- (29) Bundan başka, kişinin sonsuz kurtuluşu alması için Rabbimiz İsa Mesih'in beden almasına doğrudan inanması şarttır.
- (30) Çünkü inandığımız ve ikrar ettiğimiz doğru iman Tanrı Oğlu Rabbimiz İsa Mesih'in hem Tanrı hem de insan olduğudur.
- (31) [Oğul] Baba'nın özünden, zamanın öncesinde Tanrı olarak var olan; annesinin özünden insan olarak zaman içinde (bu dünyada) doğmuştur.
- (32) Mükemmel Tanrı ve mükemmel insandır, düşünen bir cana ve gerçek bir insan bedenine sahiptir.
- (33) Tanrısal özyapıya ait olması açısından Baba ile eşit, insan olması açısından O'ndan aşağıdadır.
- (34) Tanrı ve insan olmasına karşın, iki farklı Mesih değil, fakat tek bir Mesih'tir.
- (35) Tanrısal özyapının ete ve kemiğe dönüşmesi ile değil, fakat Tanrı'nın insanlığı giyinmesiyle tekdir [tek bir Mesih'tir].
- (36) Tümüyle tekdir, [Tanrısal] özlerin karışmasıyla değil, tek bir kişinin birliğiyledir.
- (37) Düşünebilen can ve beden olarak tek bir insandır, bu yüzden de Tanrı ve insan olarak tek bir Mesih'tir.
- (38) Bizim kurtuluşumuz için acı çekmiş, cehenneme inmiş, üçüncü gün ölümden tekrar dirilmiş,
- (39) göğe yükselmiş, her şeye kadir Baba Tanrı'nın sağında oturmuş
- (40) oradan ölüleri ve dirileri yargılamak için gelecektir.
- (41) O geldiğinde bütün insanlar [ölümden] bedenleri ile tekrar dirilecek
- (42) ve yaptıkları [işler] için hesap verecektir.
- (43) İyilik edenler sonsuz yaşamı kazanacak, kötülük edenler ise sonsuz ateşe düşecekler.
- (44) Bu katolik imana sağlam bir şekilde inanmayan bir kimse kurtulamayacaktır.

Kurt, çoban kılığına bürünmenin daha bile iyi sonuç getirdiğini buldu.

(bkz. Mat. 7:15)